

7/13

indexed

22 MAR 1939

5 1/2 p

86 K32/13

242(14)

Beth Betrothal & Wedding.

J. Masirangoako.

pp. 1-10

s. 242(14) Tswana law and procedure

1/10

Patlo ea Mosadi: Bogologolo ha nako ea bonne, ne ne ne saipatlle mosadi. Bonne ba ne ba ne sebelletsa tso tsothe. Go boleloa lefoko fela gore ge mosadi a ise a tshole ngoana, ene. ngoana ea tla tsaloang e le oa mosetsana. ke mmatlle ngoanake, mang mang. Go sita fa gongoe a be a ntsho kgomo gore eo gameloa ngoana. A ise a be a tsaloe. Le ge mosadi eo a tla tshola bana ba basimane, ga go na molato, fela ea tla tsaloang e le oa mosetsana ke ene, ene. Le ge a ka pitthela monna eo a matleboang a setse a tsafetse. O tsoaneloa ke gore a monyal, ga gona ea ka ngongorega. Ga ne go sena mosimane ea neng a ka ipatlle, mosetsana. Ge batsadi ba gagoe ba ise ba mmatlle, Ge ene a bolela gore o rata go nyala. Batta mmolela, gore kwa lapeng la mang, mang le kwa mang, mang ke gona kwa rona ne, batsadi ne bona gore mosadi a ka tsoa gona. Mosadi o nyaloe bo thata, ge a na le tso tsothe ha go sebeta. Ge a sena se atla sa go sebeta. ba ba mo rate, le eseng go rata go utloa sepe ha ga mosetsana ea mottapa. Le ge mosimane a re oa mopata. Dilo tse ge bagolo ba buile, ga gona, kgakgarakgara mo tsona. Ge ba ran ne, ke rata ngoana oa mang, mang le mosimane ga a na kgang e a ka e buang.

Ga ntsi, ntsi, go nyaloa ka lesika. Mosimane o tsoanetse gore a nyale ngoana oa Malomagol, gongol ngoana oa kagadiagol. fela le mo bathong fela a ka na a nyala ge batsadi ba gagol, ba rata. Ba bone gore ngoana oa mang, mang o sebetša thata.

Batsadi ba mosimane ba buoa le batsadi ba mosešana gore ngoana oa bona oa mosešana ba seke ba mo abela ope. le ge a ne a battiloe ke motšo, fela e se oa lesika la teng. Ge ba lesika batta go a tthatthamolloa, gore ngoana oa kgaitšadiake a ka seke a tthoka mosadi, ke tšoe ke tse tse mosešana. fela se ga se eona ph patšo, ke go siamisa le go lokisetša metša ettang. Gore ge go romeloa batta gore ba lo go batta mosadi di kgang di be di ntsi di itšoe gore le mosešana a seke a fela pelo.

Ratlō: Mosadi ge a lo go batta, o batta ke maloma go mosimane le mangoana go mosimane, ke bona ba ba romoang gore ba lo go batta mosadi. Ge ba sena go matša. Ba be ba tšitšisa di kgang gore mosadi ba mo attholetšoe. Kamosimane o tšatšha di kgomo tša bogadi, le maloma go mosimane le ene o ntšha kgomo go tšatša, tse di ntšhitšoe ke ntatagol. Gape malomagol o tsoanetse gape gore a ntšhe e ngol gape a nyadi tšabise setš setšogolo. Setšogolo bona se fa maloma sora sengol.

Batho ga ba dumelloe gore ba ha nyala bo mma bona.
 Ke gore monna a ha seke a nyala mosadi'oa ntatagoe.
 Lege mosadi'eo, ese mmagoe, ga dumelloe. Ke gore he
 mogatša ntatagoe. Fela go dumelloa motho gore a nyale
 mosadi'oa mogolwe, gongwe monna a nyale mosadi'
 oa monae. Ke gore o o tshola bana ba monae gongwe
 mogolwe.

(actual case) Radiseho o na a nyala mosadi'oa Mogoloe
 Moamogol, erile Moamogol a sena go soa, Radiseho a
 be a nyala Mottatsi mogatša mogoloe. Ele gore a tsholele
 mogoloe bana.

(actual case) Pelotona le ene o na a nyale mogatša monae Kokoe
 a ba patagantse le mosadi'oa gagoe, e le gore a tshole
 bana ba ga monae. Se le Kokoe a sena go soa.
 Mosadi'oa Pelotona ga aha a ngongorega, -ge monna
 oa gagoe a nyala mosadi'oa monae ha gore bana
 ba ga monae, ba ne ba ita lathega. Dito tsa bana
 ba ga di'ea ha tša tthakana le tša bana ba ba tona.
 Di'onele tša neta kwa tsona, di'ngomo kwa sabeng la
 tsona. Masimo, fela jalo gore ba tte ba seke ba
 buoa thata ha moso ge Pelotona a sena go soa. Fela
 ga go aha ga na matswenyego, ha morago ga lero
 la Pelotona. Bana ba utlu e pottana, ba tthokometse
 dito tsa bona. Ba utlu e tona le bona ba
 tthokometse tsa bona.

Mosadi ge a battoa: Mosadi ge a battoa, go phuthioa
 lesika lo lotthe le le fa gqufi, ke bona battileng go
 buoa le go atthola di kgang. Ge go battoa ngoana
 oa kahgadi, magoe ene le ngwana ga ba lue sepe.
 Go ~~to~~ buoa bo kgaitadi le bor monal. Ge ba
 sena go buoa tso tlotthe ba be gela ma mosetsana
 le ngwana oa gagoe gore dikgang di tsamala jang.
 Ene o tsua fela se ba se buileng, ge ba dumetse
 le ge ba sadumela. Bokgaitadi ke bo ntuta yo
 ngwana eo, mmagoe ga a na go itivela thato ea go ka
 ene. Bokgaitadi ba troanetsa gore ba morene, ba
 buve, tse ba ratang go di buoa ka gagoe. Klu le
 ge bokgaitadi ba buoa ma mosetsana o ne le
 bona, eseng mosetsana. Ene o emela kgakala, le
 bona, o tla utloa fela ge go sena go fedioa, gore ga
 toeng. Mosetsana o dumela fela se se builoeng. Ge go
 tse mosimane oa monyala kgotla ga mo nyala. Ga
 a na puo, fa teng. Bokgaitadi ba tla boitlwa kafa
 mosimane a utleng ka teng. Gore a oa sebetsa, a o
 mottapa. Le gore a mosetsana oa sebetsa, kgotla o
 mottapa. Ge mosimane a sena seatta ga su go
 sabetsa, ga go tse, sepe. Klu ge mosetsana e le
 mottapa. Ga ba monyadi, oa ngwana oa bona.
 Gogoe ba ka botso mosimane gore a otla
 monyala fela e nse e le mottapa. Ge a rata go

monyala, oa monyala. Ge a sa rate ga a monyale.
 bare, mosadi'ts'vene o je oa mabogô. Ge a sena go ka
 sebetša. O nyaloa he ba ba sa mo itseng, ba ba
 mo itseng ga monyale, ba mofeta.

Mosetsana ge a setse a battilole, Mosimane a mmattileng
 va mo etela, ge a rata ga gona thibelô ea gore a seke
 a mo etela. Fela ~~o~~ ga segore ba ka nna mmogo. fo
 ga ba dumello gore ba kapane, e ka na molato, o
 ka ba ttang di'kgomo. Ge a sena go battioa o
 sugelwa mesese ke bontata go mosimane, ba be ba
 mo rokela kobo ea ditso, se he se supô sa gore
 mosetsana o battilole le gore ba tiisitše gore mosadi
 he oa bona.

Lebeho le Mantshere

Lebeho e ne ele mosimane oa kgoro ea maso go ana
 a be a battioa mosetšana a bixwa mantshere oa ka
 kwa kgorong ea monneny. kwa monneny e ne ele kwa
 bomogolo. kwa go tsetsoeng nna go lebeho. Mma go
 lebeho o na rata gore lebeho a nyale kwa ubo.
 Go be go battioa mantshere. Go romile kakhudhu,
 rangwana go lebeho, le Mottlatši mangoana go lebeho
 mona nna go. Ge ba sena go attholela mosadi
 ntutu go mantshere a batti di'kgomo di' supô tsu
 bo gadi. Ntutu go lebeho a ntshu di' le thoro, malona go
 lebeho a ntsha e lungol tsa nna nne. Ntata go

Mantšhere a fela a sautše a gana go^{re} ga di ise fitše ja di
 .baltang. Mutago & Lebeho a utšha ele ngol gape tša
 nna tšhano. Eanong utatago mantšhere a di dumella, a di
 itumela ave, » Settogolo mosadi ke eo ke ea mo go naea«.
 Malomago mantšhere a fela kgomo engol ea tšona gore
 le ene a tšhoboge ngoana oa kgantsadi.

Wedding.

Gokopa le nyalo.: Ene ge kantšhere a sena go itumella
 di kgomo, go be go romoa bona batho ba neng ba
 ntše ba ba tša mosadi gore ba eo gokopa le nyalo.
 Rangoana go & le Mungoana go lebeho ba be ba tšhala
 ba ea go kopa mosadi. Ge ba tšena ba fete ba bolela
 gore ba romilae go tšo kopa sego sametši. Le gona
 mosadi ba muelha ke gore ba mo tšaea, o ea kwa go bo
 mosimane, ge ba sena go ba bolela. Mosadi ba mo a
 tšhalela. Ba bolle kwa goe ba fitšiša di kgang. Janong
 ke go go bollela leika la bo lebeho gore lebeho o oa
 nyalo, o nyala mosetšana oa muloma go Mantšhere. Go be
 go beiva tšatši le a tšu nyalang ka lona. Go be go
 apeiva Mabyalwa, Malomago & Lebeho a be a ntšha
 kgomo, go tšhabela settogole, utatago & Lebeho le ene a
 be a ntšha kgomo le nhe a tšhabela ngoana. Go be
 go ntšhisa batho ba ba eang go tšhisa ngoetši. Ba kwa
 bo mosetšana ba tšhaba kgomo le di podi tše tšhano.
 Ge le nyalo le sena go fela kwa bo mosetšana go tšhalela

ga tsamaisoa, bo mangoana go Mantshere ba ga na gore
 ngoana mogoloa bona ga a tsoe ka ntlu, ge go santshioe
 sepe. Go be go rongoa motho go bollela kamusimane gore
 mosadi ba pala ka ene, gore ge go su ntehiol sepe. Gu a e
 gope. Kalebeko a be a ntsha podi tse tharo, gore di eo
 lopolla mosadi. Motho ge a tla ka di podi tselé, di be
 di fete di begoa. Ba opa di a tla, mosadi a ttholilela tselé
 gore a ka tsamaea. Ge bapera go tseua kwa bo
 Mosimane, lenyalo la jeoa, ge le sena go fela. Bo
 nkoko go Mantshere ba be ba tta, ba bitsa Mantshere
 le Lebeko, ba mo fa melao, bare, »Ngoanangoanaka
 monna, o oa ihobeloa, ga go omangwe le ene, o maballe,
 o seke oa tshameka ka ene. Ke monna oa gago, o tta
 kyaogana le ene fela ge o soa. Monna ga a disioe, eseka ea re
 o sa mmone, oa re monna eo o tsamala bobé, dikgang
 tsa ntlu di ea fitlwa monna ke ma go, ke ene a go tshotseng«
 Ba raea Lebeko ba re, »Mosadi ke eo nywananganaka o
 maballe, o seke oa mtsaenya, oa mo itala, ke ene, ene
 ma mma go, mma batho, o seke oa tshameka ka ene,
 ge o ka tlole melao e, o tta otloa ke lefatsheng« Go be
 go ruperiva le Lebeko le Mantshere ntloana fa thoko-ga
 ntlu ea Mma goe, gore ke cona ntlu ea tta nna mo cona,
 le monna oa gago. Go fitlhelwa fa nako e baltu a gang
 ka cona. Bapera Mantshere ba re ntlu ea go ke eo,
 thokomela monna oa gago, o moje dijô ka nako.

Mats oala go Mantshere a be a supetša mantshere, mabele le di pitsena le megopyana, a mmotšha ga goe, le oa monna oa gagoe, a be a montsha le oa ut-ta goe le oa ka he io. Se o sena go tshola, o tsee mogopyana oa utatago le oa monna oa go o e ise kwa kgotleng. Nna he le nna go ga he tshoketšara sepe, too tsothe di tla phetša he oena.

Lenyalo la mantshere le ne le le monate thata, go ne go na le batho ba le bantši thata, ba bina thata mabyalo esele ka maloa nuri. Batho ba tagiloe thata.

Mantshere le monna oa gagoe lebeho ba le ka fa e obong la matitaku. Basadi ba mo duduetša ba mogasa ka mabele. Se lenyalo le sena go feta, ga sala ba lesika, ba ba ngoe ba lesika ba ba kwa kgakala ba tsamaea, ga sala ba ba fagaufi fela.

Ke bona ba sale ba gōra di pitsa le go kgavitha majaloa a tlogetšoeny. le bona ba na ba tsamaea ka senya, go pitthela ba phatlala ba bo botthe. Goa sala bang ba gae fela. ba sele ba phatlalatsa diio tse ba neng ba di a dimole go ba thusa mo lenyalo. Janong ba tlogela Mantshere le matsala goe, gone ba sele ba sebetsa tse ba sudi'sebetšang.

Go itela fu lupeny, le mottuny e neng go nna ba goagoudi, ba bo mosetsana. Tseo he tse di le baneng Mantshere le matsala goe.

Kobedi Kantsokgale

Mosadi oa kgosi: Mosadi oa kgosi o motona o batloa ke
 bo-rangoanago kgosi. Le ge kgosi e ka kgatthoa ke
 mosadi jela mo motseng, ea monyala, ga se ene mosadi
 o motona ea ka tsalang kgosi e tla busang batho
 kwa monago. Borangoanagae ba tsanetse gore ba
 kopane ele bona jela ba kgosing, ba bolile gore, nare
 ka kgosi ele e, ntata rona, mmorona ene o ka e.
 Ba tla hgetha mo banyeng ba borangoanagae, bare,
 »Mma batho e ka una eo«. Ge ba sena go dimalana,
 ba tla bita kgosi ba ebegeta se ba se builing, gore
 M^m batho ke eo. Kgosi e tla tsa se ba se builing. Go
 tloga go eanong ba tsanetse gore ba phuthe batho
 ba tle ba ba bolile gore mma batho ke ope mo
 motseng oa bona. Gore ke ene a tla tsalang Morena
 ea tlang. Batho ba tla opa diatta, bare, »Kula, pula«
 Go tloga fa go tla ntshoa batho gore ba eo go tseu
 mosetsana eo. Go tloga ka iona letsatsi le batho
 ba boliletseng ka bona, mma batho, mosetsana eo,
 o tla iphittha gore a seke a tthole a bona.
 Banna ba, ba nomibeng go mo tsaen ba tsanetse
 gore ba dise ntse e ea bo, Gore ge a ka thula e
 tsaen koa ntle, ba mo tsaen, ba mo ise koa
 kgosing. Ge a sena go tseu koa teng. Go ntshoa
 ba bangwe gore ba eo, go bolile, bo mmagoe
 gore, ba butlele ngoana oa bona koa kgosing.

Bommagoe ba tla tloga ba ea kgosi, ba ea go ipega
 gore ba tseletse, ke ngoana, Ga ba itse gore o ile
 kae. Monna oa lekgotta o tla ba boléla ka fa ngoana
 wa bona a tseroeng ka teng. Ese gore bommagoe ga
 ba itse, ba itse ba itse kwa ngoana wa bona a ileng,
 teng. Ba se dirisa molao fela gore, ba supa bo tona
 ba morena gore ba tsoanetse ba o ba di fatthe go tsa
 bona fa pele gagoe. Ge basena go boléla ba boela
 kwa gae. Morena le banna ba lekgotta, ba tla sele
 ba bua di'kgomo tsa bogadi, le gore di'eo tsoa
 kwa moraheng ope oa kgoseng. Ke gore di'kgomo tsa
 kgoseng di'dintsi, ntsi di disioa ke batho ba le ba ntsi.
 Ge ba sena go di bua, le gore go utshioa di'le kae.
 Go battwa banna ba di'kgosana ba le ba bedi gongwe
 ba le baro gore ba diise kwa bo mosetana. Ge
 di'sena go isioa, Mosetana o tla peria letlalo la
 tau a isioa go bona mmagoe, ka gore o na a
 utsoetse. Ke gona a tla tlogeng a boela kwa kgoseng.
 Ga a dinelol lenyalo, ka gore wa utsoioa. Basadi ba
 ba nyetsoeng pele, ba tsoanetse gore baitse gore ke
 ene mmabo, ga ba mmpete ka sepe, go utshioa batho
 ba ba tsoanetseng gore ba mo dinel, ba mothuse
 di tiro tsa nttu ea gagoe. Batho ba ba mothusang ba
 ga ba nuelé nuni le ene, ba ne ba tsamala go tla
 ba bangwe, fela jaló.

end s 242